

Héraðsskjalasafn Akraness

2019 – ársskýrsla

HÉRAÐSSKJALASAFN AKRANESS
AKRANES MUNICIPAL ARCHIVES

Héraðsskjalasafn Akraness er sjálfstætt opinbert skjalasafn sem lýtur faglegu eftirliti Þjóðskjalasafns Íslands og er rekið af Akraneskaupstað. Héraðsskjalasöfn starfar skv. lögum um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 og reglugerð um héraðsskjalasöfn nr. 283/1994. Umdæmi safnsins er Akraneskaupstaður.

Hlutverk héraðsskjalasafna er söfnun, innheimta, skráning og varanleg varðveisla skjala og annarra heimilda er tengjast héraðinu til notkunar fyrir stjórnendur og starfsmenn sveitarfélaga og stofnanna þeirra svo og fyrir einstaklinga. Þetta er gert til þess að tryggja hagsmuni og réttindi bæði opinberra aðila og einstaklinga og einnig til notkunar við fræðilegar rannsóknir á sögu svæðisins. Héraðsskjalasöfnum ber einnig að annast eftirlit og ráðgjöf varðandi skjalavörslu.

Héraðsskjalasafnið tekur einnig til varðveislu skjöl einstaklinga, félaga og fyrirtækja kaupstaðarins. Skjöl sem berast frá einstaklingum eru t.d. sendibréf, dagbækur, greinar, frásögur og ljósmyndir. Félög og fyrirtæki afhenda t.d. fundargerðarbækur, bréfasöfn, afmælisrit og bókhaldsgögn.

Á safninu unnu 3 starfsmenn í 2 stöðugildum árið 2019.

Eitt veigamesta hlutverk héraðsskjalasafnsins er að útbúa og varðveita stafræn eintök af mikilvægustu skjölum Akraneskaupstaðar. Skönnun og innsláttur var í höndum starfsmanns í úrræði hjá Virk. Skráning, utanumhald og miðlun er og verður í höndum starfsfólks héraðsskjalasafns.

Héraðsskjalasafn Akraness leggur áherslu á að koma öllum fundargerðarbókum Akraneskaupstaðar á stafrænt, leitarbært form og árið 2019 var ötullega unnið að því verkefni. Í framhaldinu verður unnið að því að koma öðrum mikilvægum skjölum á stafrænt form, t.d. elstu skjölum Ytri -Akraneshrepps og brunavirðingabókum.

Vinna við elstu skjöl bæjarins og fundargerðarbækur er nákvæmnisvinna sem er mjög tímafrek. Ljóst er að ef vel á að sinna þessu hlutverki héraðsskjalasafnsins þá þarf meiri mannafla til.

Töluverð vinna var unnin af starfsfólki Vinnuskóla Akraness sumarið 2019 á héraðsskjalasafninu. Fimm starfsmenn, Katrín, Hildur, Viktoría, Sísí og Védís voru til lengri og skemmri tíma að hinum ýmsu störfum sem hentuðu getu hvers og eins. Sú vinna skilaði héraðsskjalasafninu skönnuðum eintökum af 14.163 kortum úr kortasafni Jóhönnu Þorgeirsdóttur, fundargerðum bæjarstjórnar og færslu korta í sýrufrítt plast. Með þessu er unnið að öruggari varðveislunni safnkosts á upprunalegu formi og öryggiseintaki í stafrænu formi.

Eftirlit og ráðgjöf

Lög um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 kveða á um eftirlitsskyldu opinberra skjalasafna með þeim stofnunum sem eru skilaskyldar á skjöl sín.

Miklum tíma var varið í eftirlit og ráðgjöf með skjalavörslu sveitarfélaga og stofnana þeirra á árinu. Meðal þeirra stofnana sem heimsóttar voru á árinu var Brekkubæjarskóli og unnin drög að skjalavistunaráætlunum með forstöðumönnum þeirra. Þegar hefur náðst að samþykkja 9 þeirra og stefnt er að því að samþykkja þær sem eftir er á árinu 2020. Drjúgur partur ársins 2020 fór í gerð málalýkils fyrir Akraneskaupstað, í góðri samvinnu við Guðnýju Ólafsdóttur. Sú vinna er undanþága frá þeirri reglu að stofnunum ber að gera eigin málalýkil og skjalavistunaráætlun. En sökum þess hvert ástand er á skjalamállum afhendingraskyldu aðila Akraneskaupstaðar er bágborið var ákveðið að leiða vinnuna.

Bætt skjalavarsla á sveitastjórnarstiginu er samvinnuverkefni skjalamyndara og starfsmanna héraðsskjalasafns. Samvinnan tryggir vissa samfelli í embættisfærslu, málsmeðferð og þjónustan sem sveitarfélög veita íbúum verður í kjölfarið enn betri. Þessi samvinna tryggir að skráning, meðferð og frágangur á skjölum sé í samræmi við staðla þar sem tekið er tillit til leitarbærni, aðgangs og öryggissjónarmiða.

Námskeið, fundir og ráðstefnur

Árlegur vorfundur Þjóðskjalasafns Íslands var 5. apríl og aukafundur á ÞÍ var haldinn þann 10. október 2019.

Hrefna Róbertsdóttir þjóðskjalavörður og Njörður Sigurðsson, sviðsstjóri skjala- og upplýsingasviðs heimsóttu okkur þann 12. desember.

Samráðshópur héraðsskjalasafnanna fundaði í tvo daga á Höfn í Hornafirði, 6.-8. nóvember og lagði þar drög að sameiginlegum eyðublöðum fyrir tilkynningar á rafrænum kerfum til héraðsskjalasafnanna.

Starfsemi og aðbúnaður

Starfsemi héraðsskjalasafnsins árið 2019 var að mestu leyti með hefðbundnum hætti. Unnið er samkvæmt lögum um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 og reglugerð um héraðsskjalsöfn nr. 283/1994 sem marka opinberum skjalasöfnum ákveðna stefnu er varða grunnstarfsemi safnanna eins og móttöku skjala, eftirlit með skilaskildum aðilum, móttöku einkaskjalasafna, skráningu skjala, aðgengi og aðgengistakmarkanir auk hverskyns miðlunar á safnkostinum.

Aðfangastefna héraðsskjalasafnsins markast fyrst og fremst af lögum um opinber skjalasöfn nr. 77/2014 og reglugerð um héraðsskjalasöfn nr. 283/1994. Vinna við nýja reglugerð er hafin og verður fróðlegt að sjá með hvaða hætti kveðið verður á um skilaskyldu ýmissa félagsamtaka í nýrri reglugerð.

Haldið var áfram að skrá eldri afhendingar í samræmi við alþjóðlega staðla, ISAD-G og ISAAR sem gefnir eru út af Alþjóðlega skjalaráðinu ICA. Staðlarnir taka m.a. til skjalaskráningar, upplýsinga um skjalamyndara og þau skjöl sem tilheyra viðkomandi afhendingarnúmeri. Þessar upplýsingar eru settar fram í greinargerð sem fylgir hverri afhendingu.

Endurskipulagning í skjalageymslu safnsins og frumfrágangi á eldri afhendingum sem hófst árið 2017 hélt áfram á árinu og stendur enn yfir þar sem einungis lítið starfshlutfall getur sinnt verkefninu. Verkefnið er mjög umfangsmikið og nauðsynlegt þegar horft er til frum- og endurskráningar á safnkostinum. Ávinningur af þessari vinnu er margþættur, fyllra yfirlit fæst yfir safnkostinn, fjöldi afhendinga verður ljós sem og ástand skjala í einstökum afhendingum auk þess sem öll leit verður einfaldari. Nú stemma afhendingar við afhendingarnúmer. Dæmi eru um að eitt og sama afhendingarnúmer hafi verið notað á afhendingar ólíkra skjalamyndara en það samræmist ekki þeim kröfum sem settar eru fram í fyrrnefndum stöðlum. Skipulega færð aðfangabók, vönduð skjalaskráning og endurskráning eldri afhendinga eru lykill að því að gera skjalasafnið enn aðgengilegra almenningi og stjórnvöldum.

Þekking starfsmanna á safnkostinum, á innra samhengi afhendinga, á stjórnslunni o.s.frv. er lykillinn að því að geta svarað mörgum fyrirspurnum en þessa þekkingu er ekki hægt að nálgast með öðrum hætti en hjá starfsmönnum sjálfum.

Tölfræði

Samþykktar skjalavistunaráætlanir á árinu: 1 skjalavistunaráætlanir voru samþykktar á árinu og allar aðrar ókláraðar eru í vinnslu og er áætlað að klára þær árið 2020.

Afhendingar : 44 þar af voru 15 afhendingar opinber skjalasöfn. Ekki er búið að fullskrá og ganga frá öllum afhendingum ársins og því ekki hægt að segja strax til um fjölda skjalamyndara.

Gerður Jóhanna Jóhannsdóttir héraðsskjalavörður Akraness

Ljósmyndasafn Akraness

Vinna ársins 2019 var aðallega ný grunnsýning Byggðasafns, einnig var gert verulegt átak í að merkja betur myndir frá framkvæmdum Sementsverksmiðjunnar (unnið 2018 og 2019).

Það sem einkenndi starfsemi Ljósmyndasafns Akraness var að bilun kom upp gagnagrunni (hýsingu – vef) safnsins).

Á á vef safnsins voru settar inn: 1.334 myndir (við flutning yfir á server Akraneskaupstaðar duttu út 432 myndir út) því voru lok ársins 902 myndir bætt á vef. Ytri og innri vefur Ljósmyndasafns Akraness var óvirkur að mestu leiti ársins 2019.

Innsendar upplýsingar gegnum vef: 519 (1,4 upplýsingar hvern dag).

Upplýsingar gesta á vinnufundum: 824 (25 vinnufundir (sept. til nóv. og jan. til apríl).

Gestir á vinnufundum: 407 (rúmlega 16 á hverjum fundi).

Fjöldi afgreiddra mynd: 287 myndir (Byggðasafnið 201 - Árbók Akurnesinga 44 myndir - o.lf. minni

afgreiðslur) – einnig var haft umsjón með beiðnum fyrir Byggðasafnið um leitir og pantanir á myndum frá Ljósmyndasafni Íslands (11 myndir).

Afhendingar: 11 mest mjög lítil söfn.

Nanna Þóra Áskelsdóttir, deildarstjóri Ljósmyndasafni.